

Subjugation Of Will

Parasha Chayei Sarah

לע"נ א"מ חנה בת אברהם דוד הכ"מ

אברהם חנה וסרה - אברהם חנה וסרה - אברהם חנה וסרה

אלו ענני כבוד שהיו מקיפים אוהל שרה
תכלת וארגמן
בשעה שאמרה לו בא נא אל שפחתי
אלו העכו"ם
שנאמר הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה
תחוללכם
שנאמר ויהיו חיי שרה"

עוז והדר לבושה
שש וארגמן לבושה
ז' פיה פתחה בחכמה
רבות בנות עשו חיל
ואת עלית על קלנה
תנו לה מפרי ידיה"

וכך אנו מוצאים את פסוקי פרק ל"א בספר משלי מותאמים לפרשת חיייה של שרה.

"אשת חיל מי ימצא" — דכתיב הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את שרא
שבא ממרחק שנאמר ממרחק איש עצתי
שנאמר 'למען ייטב לי בעבורך'
'ולאברהם היטיב בעבורה'
בין יצחק לישמעאל... גרש

רוחק מפנינים מכרה
בטח בה לב בעלה
גמלתהו טוב ולא רע
*דרשה צמר ופשתים

2

¹ Now Sarai, Abram's wife, had borne him no children. She had an Egyptian maidservant whose name was Hagar. ² And Sarai said to Abram, "See, now, HASHEM has restrained me from bearing; consort, now, with my maidservant, perhaps I will be built up through her." And Abram heeded the voice of Sarai.

³ So Sarai, Abram's wife, took Hagar the Egyptian, her maidservant — after ten years of Abram's dwelling in the Land of Canaan — and gave her to Abram her husband, to him as a wife. ⁴ He consorted with Hagar and she conceived; and when she saw that she had conceived, her mistress was lowered in her esteem. ⁵ So Sarai said to Abram, "The outrage against me is due to you! It was I who gave my maidservant into your bosom, and now that she sees that she has conceived, I became lowered in her esteem. Let HASHEM judge between me and you!"

⁶ Abram said to Sarai, "Behold! — your maidservant is in your hand; do to her as you see fit." And Sarai dealt harshly with her, so she fled from her.

⁷ An angel of HASHEM found her by the spring of water in the desert, at the spring on the road to Shur. ⁸ And he said, "Hagar, maidservant of Sarai, where have you come from and where are you going?" And she said, "I am running away from Sarai my mistress."

⁹ And an angel of HASHEM said to her, "Return to your mistress, and submit yourself to her domination."

¹⁰ And an angel of HASHEM said to her, "I will greatly increase your offspring, and they will not be counted for abundance."

¹¹ And an angel of HASHEM said to her, "Behold, you will conceive, and give birth to a son; you shall name him Ishmael, for HASHEM has heard your prayer. ¹² And he shall be a wild-ass of a man: his hand against everyone, and everyone's hand against him; and over all his brothers shall he dwell."

¹³ And she called the Name of HASHEM Who spoke to her "You are the God of Vision," for she said, "Could I have seen even here after having seen?" ¹⁴ Therefore the well was called "The Well of the Living One." It is between Kadesh and Bered.

¹⁵ Hagar bore Abram a son and Abram called the name of his son that Hagar bore him Ishmael. ¹⁶ And Abram was eighty-six years old when Hagar bore Ishmael to Abram.

⁴ ¹ Abraham proceeded and took a wife whose name was Keturah. ² She bore him Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak and Shuah. ³ Jokshan begot Sheba and Dedan, and the children of Dedan were Asshurim, Letushim, and Leummim. ⁴ And the children of Midian: Ephah [and] Ephher, Hanoah, Abida, and Eldaah; all these were the descendants of Keturah. ⁵ Abraham gave all that he had to Isaac. ⁶ But to the concubine-children who were Abraham's, Abraham gave gifts; then he sent them away from Isaac his son, while he was still alive, eastward to the land of the east.

⁵ Parsha Illuminations R. Adler - pg. 29
Avraham's new wife, Keturah, was actually Hagar, whom Avraham had divorced at Sarah's command (Targum Yonasan, Bereishis 25:1). Hagar repented from her evil ways and embarked on the road to teshuvah (Pirkei D'Rebbe Eliezer

⁶ The Ramban (ibid.) can be understood within the general context of the other commentaries. Hagar was actually an Egyptian, the daughter of the king of Egypt, given by her father to Sarah as a disciple. Her father exclaimed, "It is better that she serve as a servant in this house than be a princess in another house" (Bereishis Rabbah 45:1). Hagar also happened to be the granddaughter of Nimrod (Targum Yonasan, Bereishis 16:5). Hence, in effect, Hagar was also of the seed of Canaan. To understand Hagar it is imperative to

3 Artscroll - Steve Chumash

⁴ ותקל גברתה — Her mistress was lowered. Hagar brazenly boasted to the ladies, "Since so many years have passed without Sarai having children, she cannot be as righteous as she seems. But I conceived immediately!" (Rashi). Now that Hagar had assured Abraham's posterity, she no longer felt subservient to Sarah (Radak).

⁶ שפחתי בידך — Your maidservant is in your hand. To me she is a wife; I have no right to treat her unkindly. But to you she is a servant; if she mistreated you, do what you feel is right (Radak; Haamek Davar). Sarah's intent was not malicious, but to force Hagar to cease her insulting demeanor. But instead of acknowledging Sarah's superior position, Hagar fled (Abarbanel; Sforno).

Rabbi Aryeh Levin noted that it is incongruous to believe that a woman as righteous as Sarah would persecute another human being out of personal pique. Rather, Sarah treated Hagar as she always had, but in the light of Hagar's newly inflated self-image, she took it as persecution.

⁸ שפחתי שרי — Maidservant of Sarai. By addressing Hagar as maidservant, the angel reminded her of her subservience to her mistress. Hagar acknowledged this status by referring to Sarah [next verse] as my mistress (Chizkuni).

הגר שפחה, שבהשקפתנו השטחית הענין נעלם מהבנתנו, והכל מתפלאים למה זה הקפידה שרה אמנו כ"כ על הגר, שגם את אברהם חבעה בחזקה, כאמרה "והאין כי הרתה ואקל בעיניה", וכשהסכים לה אברהם ואמר, "שפחתך כייך עשי לה הטוב בעיניך", "ותענינה שרי ותברח מפני", והאין אפשר להעלות על הדעת על שרה אמנו שתעשה עול חלילה, לענות את השפחה עד שתברח מפניה שאם חטא חטאה השפחה היה לה לענוש אותה כראוי לה או לגרשה מעל פניה, אבל לענות אותה עד שתברח מעצמה. איז זו מדה החסר של אברהם.

9

עבודתה של הגר אצל גבירתה שרה, היתה כמו אותה העבודה של אליעזר אצל אדונו אברהם, דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, תלמיד נאמן כייף לרבו, שאפילו כשנתן לו רבו רשות להיות זקן ויושב בישיבה, לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו, וישיבתו היתה רק ענף לישיבת רבו, וכן הגר היתה כל ימיה מתורגמנה של שרה, לפרש תורת גבירתה לפני המטרוניות הבאות ללמוד משרה, אבל כשהתרוממה למדרגה זו להיות אשה לאברהם, גבירה כמו שרה, ושרה היחה שולחת המטרוניות לשאול בשלומה, טענה לרמוח בנפשה שהיא כאמת גדולה כמו שרה, לא היתה כייפת עוד לשרה כמו אליעזר לאברהם, והתחילה לחדש דברים מדעתה ולא לתרגם ולפרש תורת גבירתה, גם חלקה באיזה ענינים על שרה, ואמרה לפני המטרוניות שישמעו אליה ולא לשרה כי היא גדולה משרה, שהיא זכתה להריון מאברהם, ע"ז הקפידה שרה. על חיי כבודה וצערה לא חסה כלל, על הכל ויתרה! בשביל עשיית חסד, אבל על האמת על התורה לא היתה יכולה לוותר, לחדש ולקיים תורה עד שלא נתנה, ידעה שרה שרק אברהם אבינו הגיע זה ולא תלמידיהם שכל רום מעלתם יכולים הם רק להשכיל ולהבין דברי רבותיהם, אבל לא להשכיל את התורה בטעמיה וסודותיה כפי אמתה מדעתם, ובשביל תורת האמת שלא תשתכש על ידי תלמיד שלא שמש כל צרכו ולא הגיע להוראה ומורה, צעקה חקם לאברהם שהוא יגער בה שלא תתנהג עוד כרכנות, לחלוק על שרה ולומר לפני התלמידות הבאות ללמוד שהיא גדולה וטובה משרה.

11

אותה לגבירה כמותה, וכאשר אמר אברהם את חות דעתו דעת תורה שהן שני ענינים, מה שהיא אשתו וגבירה בבית, אין זה סותר מהיותה שפחה ותלמידה לשרה כמלפנים, לקחה שרה ממנה את תלמידותיה הבאות ללמוד, וציותה עליה שתתרגם ותפרש תורת גבירתה לפני התלמידות, אבל לא לומר חידושים וטעמים מדעתא דנפשא. דבר זה היה נחשב להגר ענוי גדול לרדת מגדולתה שהיתה לה, ולא היתה יכולה עוד להיות שם כיון שלא היתה כייפה לרבה, וע"כ עשתה כדן וחברח מפניה כמאמרם ז"ל: "אל ידור אדם במקום רבו אם לא כייף ליה" (פי"ן ברכות ח" ע"א). וכוננה בזה לדעת גבירתה שהעמידתה בנסיון זה, אם תהיה עוד תלמיד נאמן כייף לרבו או לא, שע"כ לא גירשה שרה מביתה רק עשתה בחינה הוגנת לה, אם היא יכולה להיות כייפה לרבה, תהיה גבירה ואשה לאברהם ותלמידה כמו שפחה לשרה, והגר הרגישה בנפשה שאינה יכולה להיות כייפה לרבה, ועל כן יצאה מבית גבירתה להשתלם ולעבוד את ה' כפי שכלה ודעתה לעצמה. עיקר דאגתה של הגר היתה, שהפסידה בזה שנתרחקה ממקדש ה' ביתו של אברהם, ומעתה לא תראה עוד מלאכים ומראות א-לוקים, שזכתה לראות בביתו של אברהם. על כן התאמצה בשלמות בקדושה ודביקות בהיותה לעצמה כמדובר, עד שזכתה לראות מלאכי ה' כמו שהייתה רגילה מלפנים בהיות אצל גבירתה, ושמחה על זאת שמצאה חן בעיני השי"ת, לשלוח לה מלאכי עליון לגלות לה את סוד ה' בעתידותיה, יותר מעל כל ההכטחות שנאמרו לה כשם ה', כי בן נתן

8

ית' בכל דרכיו, ולהאיר את העולם באור דעת א-לוקים ודעת תורתו ועבודתו האמיתית, - נשכיל שכל טוב ומישרים ששרה אמנו כשראתה שלא זכתה לכן, התאמצה להמציא זכות בעדה, בעשות חסד שאין דוגמתו בעולם, מסרה נפשה לעשות חסד באופן כ"כ גבוה, שעלה הרבה יותר על המסיו"נ של אברהם אבינו, שאצל אברהם מפורש בתורה שמסר נפשו בזה שהכניס את עצמו בסכנה להכניס אורחים, אבל שרה אמנו עשתה מסירות נפש כזו בפנימיות הנפש, שהיא קשה יותר ממאה מיתות, כמאמרם ז"ל: "מאה מיתות ולא קנאה אחת" (דברים רבה פ' ט). חסד כזה עשתה שרה אמנו, לקחה את שפחה כדברים נאים, לפתותה שתסכים לעלות עליה כזו שלא עלה מעולם על דעתה שתוכה להיות אשה לאברהם, גבירה כמו שרה ולא פלגש, וכשהיו המטרונות באות לשאול בשלומה

10

Learn about what is hidden from that which is revealed (Yoma 59*),

we are able to extrapolate a history for Hagar which is similar to that of Eliezer. Hagar, like Eliezer, was the chief teaching assistant to Sarah. She grew in virtue and piety, emulating her mistress. The fact that Sarah offered Hagar to Avraham as a wife (Bereishis 16:2) attests to Hagar's elevated spiritual status. Sarah would not offer a "nobody" to her holy husband; Sarah was comfortable with the worthiness of Hagar (Rabbi Isaac Sher, Leket Sichos Musar, Lech Lecha). And Hagar, a product of the identical background as Eliezer, shared a parallel fate with her Uncle Eliezer. Hagar underwent the process of teshuvah and thereby also underwent a character change. The adoption of a new name, Ketura, implying that she was similar to a Ketores-offering to Hashem (Pirkei D'Rebbe Eliezer 30), is symbolic of her teshuvah and her new character (Zohar, Bereishis 25:1).

12 Pirkei Torah - R. Gifter - pg. 4p

Chazal (see Rashi) explain "and strayed in the desert" to mean that Hagar returned to the idols of her father's house. Where in these words is there an allusion to a return to idol worship? Surely the posuk means that Hagar was lost in the desert!

HaRav Mordechai Pagramanski זצ"ל explains that emunah grants man a unique perspective on the situations in which he finds himself. Emunah imbues one with the understanding that the hand of Hashem is behind all occurrences, and that each occurrence is part of the Almighty's master plan. One can be "lost" only in relation to the final destination one has set for himself, but one is never truly lost because he is actually where Hashem wants him to be; he is merely experiencing another stage of His master plan, and someone with emunah lives with this conviction.

The Torah declares that Hagar strayed; she was lost. She had departed from the high level of emunah that she had possessed in Avraham's presence, for had she retained that emunah, she would not have felt "lost" and strayed, but she would instead have remained steady on her path, knowing that even her banishment by Avraham was part of Hashem's plan for her. She was not lost: this is where she was supposed to be!

13

14 So Abraham awoke early in the morning, took bread and a skin of water, and gave them to Hagar. He placed them on her shoulder along with the boy, and sent her off. She departed, and strayed in the desert of Beer-sheba.
15 When the water of the skin was consumed, she cast off the boy beneath one of the trees.
16 She went and sat herself down at a distance, some bowsshots away, for she said, "Let me not see the death of the child." And she sat at a distance, lifted her voice, and wept.
17 God heard the cry of the youth, and an angel of God called to Hagar from heaven and said to her, "What troubles you, Hagar? Fear not, for God has heeded the cry of the youth in his present state. 18 Arise, lift up the youth and grasp your hand upon him, for I will make a great nation of him."

Now Abraham was old, well on in years, and HASHEM had blessed Abraham with every-
thing. ² And Abraham said to his servant, the elder of his household who controlled

all that was his: "Place now your hand under my thigh. ³ And I will have you swear by HASHEM,
God of heaven and God of earth, that you not take a wife for my son from the daughters of the
Canaanites, among whom I dwell. ⁴ Rather, to my land and to my kindred shall you go and
take a wife for my son for Isaac."

⁹ So the servant placed his hand under the thigh of Abraham his master and swore to
him regarding this matter. ¹⁰ Then the servant took ten camels of his master's camels and
set out with all the bounty of his master in his hand and made his way to Aram Naharaim
to the city of Nahor. ¹¹ He made the camels kneel down outside the city towards a well of
water at evening time, the time when women come out to draw. ¹² And he said, "HASHEM, God
of my master Abraham, may You so arrange it for me this day that You do kindness with
my master Abraham. ¹³ See, I stand here by the spring of water and the daughters of
the townsmen come out to draw. ¹⁴ Let it be that the maiden to whom I shall say, 'Please tip
over your jug so I may drink,' and who replies, 'Drink, and I will even water your camels,'

15 Parsha Illuminations

first understand Eliezer, the disciple of Avraham (Yoma 28:).
Eliezer was the son of Nimrod (Targum Yonasan, Bereishis
14:14) who had given Eliezer to Avraham as a gift. Eliezer
possessed a holy soul, which was entangled in a web of
unholiness, spun by the children of Cham (Seder Hadoros, Elef
Hashlishi: 8). This soul was waiting to be rescued by the
fortuitous relationship with Avraham. Eliezer was not a
servant in the conventional sense. He was actually
Avraham's disciple who committed himself to his teacher in
the fullest sense of the term. The Torah refers to Eliezer as
"Damesek Eliezer" — "Eliezer of Damesek" (Bereishis 15:2).
The Gemara interprets this to mean that:

דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים
Eliezer drew from and provided (shodolah
umashkeh) others with his master's teachings
(Yoma 28:).

17 Strive for Truth - VI V - Pg 122

If we compare the manner in which Eliezer relates his
experiences and actions to Lavan and Betuel (Bereshit
24:34-48) with the way in which the Torah records them
in the first instance (24:2-27), we notice several discrep-
ancies. For example, when Eliezer recounts his conversa-
tion with Avraham, he mentions his question to his
master: "Perhaps the woman will not follow me?" (v. 39),
but he omits the rest of the sentence: "Shall I return your
son to the land from which you came?" (v. 5). Letters are
significant and it should be noted that the word *ulai*
—"perhaps" [in v. 5] is spelled *malei*, with a *vav*—while in
Eliezer's account [in v. 39], the same word is spelled with-
out a *vav*, so that it could possibly be read as *elai*—"to
me." The significance of this is, as Rashi tells us:² "The
possible reading *elai*—"to me"—hints at the fact that
Eliezer had a daughter who, he thought, would be a suit-
able wife for Yitzhak and he hoped that Avraham would
agree to this match."

16

"The conversation of the Avot's servants seems more
valuable than the Torah of their later descendants. Eliezer's
narrative takes up two or three columns in the sefer To-
rab, whereas certain important laws are derived from a
single letter."

18 1377 2014 5-21-14

רואים שכפה את יצרו ועשה את שליחותו בנאמנות. שהרי היה יכול למצוא סיבה
ולא להביא אשה ליצחק, ובכל אופן עשה שליחותו, ואפילו כשרבו לא היה אתו.
ונתן הוראה להקב"ה שוימן ליצחק את רבקה. ולא כדרך העבדים שעושים מעשים
טובים רק בפני אדוניהם לשאת חן בעיניהם. וזהו דוגמא אחת שנוכל ללמוד
מידות טובות מפרשה זו, איך שצריך אדם לכופ את יצרו זלשבור את המידות
הרעות ועי"ז נקל לקיים את כל התורה כולה.

19 אור חזק 878-78-78

בתיקון שלג וכמו שמפרש השפ"א כי מה שקלל
נח אח כענן שיביי עבד, לא היי רק קללה, אלא
שנתן לו ענה איך יכול למצוא את חיקונו, שעי
העבדות יכיי לו חיקונו. וזה היי השכלת אליעזר
שהבין שהוא עבד, ובדרגת עבד הדרג הכי טוב
שזיכולתו לעשות הוא להיות עבד חברה, אבל
להיות עבד בכל מלא מובן המלה, להכניע את
עלמו לגמרי לחברה אבינו.

20 **ודבר זה נוהג בכל אדם שצריך להכיר**
מקומו, ולהכיר את כוחותיו הנחומים לו מן
השמים, ובאלו הכוחות לעבוד את הש"ת, ולא
לילך לחפש מדריגות שאינם שייך לו, וכמו
שמפרש הרבי ר' ברום מפרשי-סחא ז"ל דברי
המדרש נחומא שמציא על הא דכי ואברהם
זקן נח צדיקים את הפסוק צרכי נפשי את ד',
נפשי דייקא, שעבד את הש"ת בכוחות הנפש
השייכים לו ולא בנפש אחרת, וזהו פי זקן
שאמרו זה שקנה חכמה, שיש לו קנין עלמי
בהחכמה, ולא כוחות שאולים, ואולי הרמז
קנה חכמה, שחכם נקרא מי שמכיר את
מקומו, וזה היי השכלת אליעזר שהכיר שהוא
עבד, ולא חפש ענה להפטר מהעבדות אלא
עשה תפקידו כעבד בכל רצונו ובכל כוחו.

19 **במדרש (פ"ם ב') כתיב עבד משכיל**
ימשול בצן מביש ובחוק אחים יחלק נחלה, עבד
משכיל זה אליעזר, ומכיו השכלתו אמר כבר
קללתו של אותו האיש בידו, שמה יבא כושי אחד
או ברבר אחד ושחטעבד בי מוטב לי להשחטעבד
בניה הזכ ולא בניה אחר, ימשול בצן מביש זה
יחאק שבייש את כל או"י בשעה שנקד וכו',
חז"ל מפרשים השכלתו של אליעזר, ועיקר
השכלתו הוא בזה שהכיר את מקומו, בבחינת
מה שאמרו חז"ל איזבו חכם המכיר את מקומו
(שפ"א חרל"ט ד"ה ובמדרש), כי טבע העבד
הוא שמחפש ענות ודרכים איך להפטר
מהעבדות, וכמו שאמרו עבדא בהפקורא ינחא
ליה, והשכלת אליעזר היי בזה שהבין שחפיקו
הוא להיות עבד, ומזה הדרגה א"א לו להפטר,
ומה שמוטל עליו הוא לשחפש בהעבדות שלו
שעל זה הוא מוכרת, ואדרבה העבדות הוא

21 והאדם נרץ לעבוד את השי"ת באמונה, כי אף שיש הסתר גדול וקשה לו אבל בזמן ההסתר עיקר כח האדם הוא ע"י אמונה, וכמו שאמרו בספרים רמז ואמונתך בלילות, שנללה כשיש הסתר עיקר העבודה הוא ע"י אמונה

בכשי"ת, ואם הוא עובד את השי"ת באמונה בגלות, ובהבחינה של ארור אז יא מכלל ארור לכלל צרון, ויהי ציבולחו לעבוד את השי"ת מתוך הכחצת הדעת.

22 ולזהבין מה נקרא שרת באמונה שביי אלל אליעזר, חוץ מהפירוש הפשוט של אמונה, מפרש הרה"ק מקאלק שאמונה הוא "געטרייא", ופירושו כי אליעזר עשה את הכל לעובדת רבו, וביטל את עלמו לגמרי לאברהם אבינו. ובכח הזכ כלליה בשליחותו, כאשר ביארנו כי זה עיקר מעלת העבד אשר הוא בטל לגמרי לרבו, וזכ היחא אמונתו של אליעזר, שעבד את רבו באמונה בהצטלות שלימה לרבו.

23 א"ת ג' - ד' א"ת ג' - ד' א"ת ג' - ד'

האדם נברא בתור שליח. עצם היצירה, הלידה, מכילה בתוכה בהכרח את דבר מינוי השליחות. השבועה שעליה מספרים לנו חז"ל, היא בעצם הנוסחה, שבה נעשה שימוש במהלך מינוי השליחות. לפני שמינה אברהם אבינו את אליעזר להיות שלוחו, השביע אותו, יעקב השביע את יוסף ויוסף אף הוא השביע את אחיו.

את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, בתקופה מיוחדת ובמקום מוגדר ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין אך ורק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יוכל הפרט היחיד על חסרונו וכוונות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו, באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה יהא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו. בורא העולם פועל בהתאם להלכה האומרת, כי לא יתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד, שהוא למעלה מכוחותיו של השליח. זוהי שליחות, שאי אפשר לקיימה, והיא מחוסרת כל ערך, מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו את היכולת לפעול כשליח. משום כך נברא היחיד בתקופה ובמקום, שבהם יוכל לקיים את פעולתו לשם קיום שליחותו.

הרב א"י הכהן קוק זצ"ל היה רגיל לפרש את המלים "אלקי עד שלא נוצרתי" במובן זה: "אלקי - עד שלא נוצרתי, איני כדאי" - היינו בתקופות אין ספור, שבהם לא הייתי חי, לא הייתי מסוגל לקיים ולמלא את שליחותי; ולכן היית ממתין בבריאתי, עד אשר הגיע הדור, שבו ניתנה לי האפשרות להיות פעיל בתורת שליח, אולם למרבה הצער, "ועכשן שנוצרתי" - כאשר הגיעה שעת היצירה שלי, לא השכלתי לנצל את ההזדמנות, שניתנה לי, ולא הגשמת את השליחות אפילו בחלקה - "כאילו לא נוצרתי". הנה לא תרמתי מאומה, כל כולי הריני מחדל כאילו נולדתי בתקופה, שאליה איני יכול להיות שייך כלל. ובאמת, הכינוי

23 **השפ"א** צפרשת שלח מבחר באריכות כי האדם צבוחו לזכ העולם הוא שליח מהקצ"ה לעשות שליחותו, לעסוק בתורה ומלאות זכ העולם, וכמו שכל שליח יש לו הכח של המשלה, כן האדם צבוחו לזכ העולם יש לו הכח להלליה בשליחותו, כי יש לו הסיוע מלמעלה, אבל יש תנאי אחד שצריך להיות בטל לגמרי להמשלה, לבעל מעלמו כל נגיעה עלמית, ויהי מגמתו רק לעובדת המשלה - פי לעשות נחת רוח ליוצרו, ולזו יש לו הסיוע מלמעלה, וצפרט בניי אשר הם נקראים עבדים, ויד עבד כיד רבו כרי יש להם הכח מלמעלה, וכמו בחליעזר שמינוי שהשביע אותו אברהם אבינו קודם שהלך לשליחותו, והתכלית בצבועה זו הי' נתינת כת, כי אליעזר הי' נרץ לקיים שליחות קשה מאוד להזיח נשמה יקרה מהעומאח של בית צחואל, כן כל נשמה אומר השפ"א משביעין אותו קודם שיורד לעוב"ז חכי נדיק ואל חכי רשע, אבל מה שמוטל על האדם שיהי שרת באמונה, שיבטל את עלמו לגמרי להשליחות, וע"ז יהי לו עזר וסיוע מלמעלה.

24

עיקר מה שמוטל על האדם הוא שיהי שרת באמונה, שיבטל את עלמו לגמרי להמשלה, שכל אדם הוא שליח לעוב"ז למלאות תפקיד מיוחד, ובעלה הוא להיות שרת באמונה, ולהיות בשמחה שזכ להשתפצד צבית הזכ ולא ח"ו הכיפוך להשתדל להפטר מהשעבוד, ולחפש שעבדים אחרים צבית צבירי או כושי אחד, רק להיות שרת באמונה וזכ יזכ לאח מכלל ארור לכלל צרון.

26 שליחותו של הקב"ה לאדם היא בבחינת דבר שאינו קצוב בזמן - היא שליחות מתמדת. מזמן לזמן מקבל האדם תפקידים חדשים ומעשים חדשים. זוהי שליחות לכל החיים, והיא מסתיימת עם המוות. אפילו הנביא, שלו מודיע רבשייע את מהות תפקידו, כפי שהקב"ה אמר לו במשה רבנו "ועתה לכה, ואשלחך אל פרעה, והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" (שמות ג, ט). אין לו מושג כלשהו מה יהיה הציווי השני שלאחריו במינוי השליחות. האם שליחות אל פרעה היתה המינוי היחיד, שקיבל משה מאת הקב"ה? והרי באו אחריה קריעת ים סוף, קבלת התורה, מלחמת עמלק, מן, שליו, עוג, סיחון, מדין, משה ומריבה וכו' וכו'! עם זאת, הנביא בעת מינוי השליחות מקבל מושג על מה שמצפים ממנו, שעה שהיהודי הפשוט אינו יודע בכלל מה מתבקש ממנו.

27 ממילא אסור לאדם לומר כי השליחות קשה עליו יותר מדי, אם השולח הולך עמו בדרך, יכול משה, "כבד פה וכבד לשון", לשחרר את העם; אם השולח יעזוב את השלוח, הרי לא יוכל אפילו אהרון, שנתברך בכישרון ובכוח דיבור, למלא ולקיים את הדבר. "ידעת כי דבר ידבר" - לא יוכל לתרום כי הוא זה! "ואנכי" חייב להיות עמכם - עמך ועם אהרון גם יחד. "ואנכי אחיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תדברון". ממילא מוסמן אתה ממש כמו אהרון.

28 ועוד עניין אחד: לעולם אסור לו לאדם לחשוב, כי הוא השיג את הכול. אין האדם יכול בכלל למלא את שליחותו במלואה. בתחום המדע, הדעת והחכמה מוסיפות והולכות, ככל שרבים ההשגים; הידיעה גדלה עם גידול המאמצים. ככל שהאדם יודע יותר, כן הוא מבין פחות את המציאות. שעה שלעם הארץ ולבור הפשוט העולם מובן יותר, הרי למדען הגדול, עולם זה הוא מיסטריון. והדברים האלה - יש להם השלכות גם לגבי עניין השליחות.

29

⁹ Sarah saw the son of Hagar, the Egyptian, whom she had born to Abraham, mocking. ¹⁰ So she said to Abraham, "Drive out this slave woman with her son, for the son of that slave woman shall not inherit with my son, with Isaac!"

¹¹ The matter greatly distressed Abraham regarding his son. ¹² So God said to Abraham, "Be not distressed over the youth or your slave woman: Whatever Sarah tells you, heed her voice, since through Isaac will offspring be considered yours. ¹³ But the son of the slave woman as well will I make into a nation for he is your offspring."

39

¹⁹ Then God opened her eyes and she perceived a well of water; she went and filled the skin with water and gave the youth to drink.

²⁰ God was with the youth and he grew up; he dwelt in the desert and became an accomplished archer. ²¹ He lived in the desert of Paran, and his mother took a wife for him from the land of Egypt.

הפשתן נקרא בלשון הכתוב 'בדי' כמיש (שמות ל"ט כ"ח): "וואת מכנסי הבד שש משור". ודרשו חז"ל (יומא ע"א ע"ב): "מאי משמע דהאי ישיש כיתנא (פשתן) הוא, אמר רבי יוסי רבי ברבי חנינא דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע בד בד. פי, המלה בד היא מלשון לבד, והיא מתייחסת לפשתן הגדל בצורה של לבדי שאין לו בדים וענפים. לעומת זאת, הצמר אינו גדל לבד אלא באופן שמתפצל והולך (כמבואר שם בגמרא).

עמדנו אם כן, על הבדל אחד הקיים בין פשתן לצמר. הפשתן מתאפיין באופן גידולו בריאה של לבד, דבר הנבדל לעצמו. לעומת זאת צמר מתאפיין באופן צמיחתו מהות של צירוף. משום כך, ראש האילן אשר שם יש ענפים הנקלעים אחד בשני, קרוי צמרת - על שם הצמר, כי ענין שניהם הצירוף יחד. ישנו עוד הבדל בין צמר לפשתן. הפשתן בטבעו אינו מקבל צבע, משום כך בגדי הפשתן אשר בהם נכנס הכהן הגדול לקדש הקדשים נקראים בגדי לבן, מכיון שהפשתן הוא לבן ואינו מקבל צבע אחר. (ואף אם צבעו הוא נחשב עדיין ללבן, מכיון שהצבע אינו מצטרף לעצם מהותו.) לעומת זאת צמר הוא חומר החמקבל גוונים, ולכן הצמר המוזכר בבגדי כהונה נקרא על שם צבעו "יוחב תכלת וארגמן" (שמות כ"ח ח'). (התכלת המוזכר בכתוב הוא בעצם צמר צבוע כחול, שנקרא תכלת ע"ש צבעו.)

לסכום: שתי תכונות מאפיינות את הפשתן: הוא צומח באופן של לבדי, ואינו מקבל צבעים. לעומת זאת הצמר אינו גדל לבדו אלא מצטרף עם אחרים בגידולו, והוא גם מקבל צבעים.

הנקודה הפנימית העולה משני הבדלים אלו היא, שהצמר אשר מקבל צבע הוא חומר סביל, שתכונותו להתפעל ממציאיות משפיעה אחרת אשר מצטרפת אליו. לכן גדל באופן של צירוף. לעומת זאת הפשתן הוא חומר פעיל, שאינו מתפעל ואינו מושפע ממציאיות אחרת (אינו מקבל צבע), ולכן גדל לבד בלי צירוף עם מציאיות אחרת.

¹² These are the descendants of Ishmael, Abraham's son, whom Hagar the Egyptian, Sarah's maidservant, bore to Abraham. ¹³ These are the names of the sons of Ishmael by their names, in order of their birth: Ishmael's firstborn Nebaioth, Kedar, Adbeel, and Mibsam, ¹⁴ Mishma, Dumah, and Massa, ¹⁵ Hadad and Tema, Jetur, Naphish, and Kedem. ¹⁶ These are the sons of Ishmael, and these are their names by their open cities and by their strongholds, twelve chieftains for their nations. ¹⁷ These were the years of Ishmael's life: a hundred and thirty-seven years, when he expired and died, and was gathered to his people. ¹⁸ They dwell from Havilah to Shur — which is near Egypt — toward Assyria; over all his brothers he dwelt.

37

Nar Arafat - Mahorah

Some ask why Scripture excludes the great and mighty empire of Yishmael (the Arabian empire). In answer to this we maintain, that the Arabian empire is not mentioned since Scripture is only concerned with those empires who inherited Yisrael's elevated and Kodesh royal power. The four world empires would never have ascended, had the empire of Yisrael not declined. The Arabs, however, did not inherit their power to rule from Yisrael; the Holy One directly bestowed it upon them, in their own right. They are the seed of Avraham, and the Holy One accepted Avraham's prayer that Yishmael should not perish (Bereshit 17/20). Hence, Scripture is not concerned with the Arabian empire; only with the four world empires who inherited their power from Yisrael, and who will eventually return this power to Yisrael.

39 Rav Hirsch

He will not be just פרא אדם, a free man, he will be אדם פרא, the פרא amongst mankind. פרה, פרה, פרה, פרה, and so also ברא פרה, all only different nuances of the basic idea of being or becoming free, unbound. פרא specially designates being free from human yoke and from the constraint of cities, hence of wild animals מדבר פרא that can not bear the constraint of cities. Such a race of men who do not bow their necks to the yoke of other men or to the constraint of life, in towns, will your seed become amongst mankind. The whole fundamental character of the social life of the Ishmael-

ארו"ל (תנחומא חיי שרה) דרשה צמר ופשתים. בין יצחק לישמעאל שאמרה שרה גרש האמה הזאת ואת בנה. וצריך להבין מהו ענין צמר ופשתים ליצחק וישמעאל. ובפשוט נוכל לומר שחיבור יצחק וישמעאל הוא כלאים ושעטנו. ולכן "דרשה צמר ופשתים" היינו שביררה והפרידה בין צמר לפשתים.

וביתר ביאור כמו"ש (פרשת בראשית בפסוק והבל הביא גם הוא). שצמר הוא ענה ופשתים גאון, וזה שאמרו (תנחומא בראשית) ויבא קין - ורע פשתן היה וכו'. לפיכך נאסר צמר ופשתים שנאמר: לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו.

הנה יצחק היה חדור בעונה, כמו שאמרו (תנא דבי אליהו רבא פכ"ה) בשעה שנקנס אברהם לבית עולמו, ואמר יצחק אוי לי שמא אין בי מעשים טובים כמו שהיה באבא, מה תהא עלי מלפני הקב"ה, ואילו ישמעאל דבוק היה בגאווה תועבת מצרים. כארו"ל (בראשית רבה פ"ג) ע"כ: ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים, זרוק חוטר לאוריא ועל עיקריה הוא קאים, היינו שגם אמו ממצרים (שם) ומצרים היא שורש הגאווה דכתיב (ישעיה ל', ז') לכן קראתי לזאת רהב הם, ופירש"י "גסי הרוח".

ולפיכך אמרה שרה: גרש האמה הזאת - שמוצאה מהגאווה - ואת בנה שאף הוא גאון, וזה שנאמר: דרשה צמר ופשתים, היינו שביקשה מאברהם להפריד בין יצחק שהוא ענין בחינת צמר, לבין ישמעאל ששרשו גאון בחינת פשתים, "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק". היינו שענותותו טבועה בקרבו לא רק מאברהם ראשון העניים אלא גם משרה אמו, כארו"ל (שם פ"ה) כל תשעים שנה שלא ילדה שרה, היתה ככלה בתוך חופתה, והיו מטרוניות באות לשאלו בשלומה של שרה, היתה שרה אומרת להן: צאו ושאלו בשלומה של העלובה (הגר) והרי אין לך ענה גדולה מזו. שלמרות שהיתה הגר שפחתה, ביקשה מהמטרוניות שישאלו בשלומה.

35 מאה זיק"א - ס' ה' ה' מה

כיצד נבנה הדור החדש והוכן להמשיך את דרכם של אברהם ושרה. בהמשך מסופר על הסתלקות הדור הראשון - מיתת אברהם אבינו. והנה, לאחר סיפור קבורת אברהם - טרם התחילה התורה לספר מעיניו של יצחק - מרחיבה התורה בתאור תולדותיו של ישמעאל. נראה מהדברים כאילו גם ישמעאל מתייך לענין העיקרי של פרשתנו - המעבר שבין בחינת אברהם לבחינת יצחק, והדבר אומר דרשני.

הפתח להבנת יסוד זה נמצא בדברי בעל הטורים (בראשית כ"ה י"ח) המוסבים על הפסוק האחרון של פרשתנו, וכה הם דבריו: "ועל פני כל אחיו נפל - וסמך ליה ואלה תולדות יצחק, לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים או יצמח בן דוד שהוא מתולדת יצחק".

38

ישראל. לעומת זאת קיים סוג נוסף של מלכות, והוא מלכות ישמעאל. מלכות זו אינה מתיימרת להחליף או לבטל מלכות שמים. אדרבה, מטרתה לגלות ולהוסיף על מלכות שמים. משום כך אותה מלכות לא קמה והתבססה על הריסת מלכות ישראל, אלא שהתיצבה ככוח בלתי תלוי במלכות ישראל - בזכות שה' אמר לאברהם "ולישמעאל שמעתיד". זהו עומק ענין שיתוף שם השם במלכות ישמעאל. ובכן מלכות זו הוקמה לגלות מלכות שמים והיא אף עושה הכל "בשם ה'".

ואמנם מאז ועד היום שכנינו הישמעאלים מיוחדים בזה שהם מאמינים בה' (כלי שיתוף), ועושים כל מעשיהם בשם ה', לעומת האומות האחרות, שיש מהם שעובדים לע"ז, ויש מהם שמאמינים בשיתוף (- הנוצרים מאמינים בשיתוף שהוא גם ע"ז, כי הוא נגד אחדותו ויחודו יתברך), ויש הכופרים בבורא יתברך ומדמים בנפשם כי העולם כמנהגו נוהג וכי כוחות הטבע פועלים כפי חוקם, ואין כוח עליון שמנהיג את הברייה.

התוצאה הישירה של עצם היות ישמעאל פרא, באה לידי ביטוי בתכונות היסודית - "יידו בכל" - לסטים (רשי"י). וביאורו, כי ישמעאל פרק מעצמו עול דרך ארץ, והרי הכל אצלו הפקר ואין דבר העומד בפני רצונו. מידת הפרא אינה ביטוי חיצוני המתלווה לאישיותו של ישמעאל אלא זהו עיקר מהותו ושוורשו. וכן מדויק מלשון הפסוק "והוא יהיה פרא אדם", התורה הקדימה את שם התואר (פרא) לשם העצם (אדם), להורות שעיקר ענינו של ישמעאל הוא מידת הפרא, ואילו האדם שבו טפל למהות הפרא שבו (בשם הגי' יהושע לייב דיסקין. ודיוקו כאמור מכך שהתורה שינתה מדרכה להקדים

כעין זה אמר ה"חפץ חיים", וכה הם דבריו: תורתנו נחיתת היא וכאשר היא אומרת "והוא יהיה פרא אדם" משמעו לנצח ישאר ישמעאל פרא אדם. ואפילו אם עמי התרבות בעולם ינסו לחנכו ולעשותו לבן תרבות לא יעלה הדבר בידם כי, לא בן תרבות הוא. לבסוף נאמר "אוי מי יודע מה הפרא אדם הזה עוד לעול לעשות לעם ישראל באחרית הימים" (מפי החפץ חיים מובא בספר משולחן גבוה עמי עת).

על פי כל הני"ל נוכל לענות על השאלה שנשאלה לעיל - מדוע מלכות ישמעאל מתייחסת לצד הרע. הביאור בזה הוא, שעל אף שמלכות זו מאמינה בה' יתברך, בכל אופן כיון ששורש ענינה הוא להיות פרא אדם, אין האמונה שלהם מועילה לרסן את רצונם. אדרבה, האמונה שלהם בה' גורמת להם לפעול ככל שיעלה על רצונם, בהיותם תולים את הכל ברצון ה'. במלים אחרות, אין הם עושים רצונם כרצון ה' יתברך, אלא להפך, הם אומרים שרצונו יתברך הוא כרצונם ר"ל. אמונתם בה' היא העומדת בעורכיהם והיא להם לרועץ, שכן עושים הם את כל הרע שבעולם, באיצט"ל של כביכול שלוחי הבורא ועושי רצונו. נמצא שהעובדה ששם א-ל משותף בשמם היא גופא הסיבה לקלקולם, כי כל מה שהם עושים ה' כביכול איתם.

על פי היסוד הני"ל נבין הבנה חדשה במה שפירש לנו רש"י על הפסוק (בראשית י"ח ד') "ווקח נא מעט מים ורחצו רגליכם", וז"ל (שם ע"פ ב"מ פי"ו): "כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו". עד כה ידענו כי עמי קדם היו עובדים לצורות ולפסלים, אך מה פשר עשיית "אבק דרכים" לעבודה זרה? וביאר, שמשמעות אותה ע"ז היא, האמונה שבכל מקום שהם הולכים, ובכל יעד שמציבים, ובכל טירחה שטורחים - שם ה' נמצא איתם.

על פי כל האמור נוכל להבין את עומק דברי בלעם: "אוי מי יחיה משומו א-ל". וביאורו, שמחמת ששמו של ה' משותף בשם ישמעאל - דבר המורה על אמונה חזקה - הרי שזה גופא גורם שהם יפעלו באופנים החורגים לגמרי מדרכי ההגינות והמוסר השכלי - הן כלפי עצמם, שמוכנים למות כדי להשיג מטרם, והן בנוגע לאחרים, שמוכנים להזיק בצורה אכזרית ביותר. ואוי לו למי שניצב בדרכם.

ביאור הדברים כפי מיעוט ערכנו הוא כדלקמן. חז"ל גילו לנו כי התביעה של ישמעאל לנחול את ארץ ישראל מבוטסת על היותם דומים לישראל, הן מצד מצות המילה שהם מקיימים, והן מצד השם א-ל המשותף בשמם ובשם ישראל (כמבואר במדרש לעיל). שני ענינים אלו - המילה ושיתוף השם - מורים על ענין האמונה. הטעם שהשם המשותף בשמם מורה על האמונה מבואר לעיל. והמילה גם היא מורה על ענין האמונה, כמו שמפורש בדברי ה' יתברך לאברהם אבינו בפרשת המילה (י"ז א'): "אני א-ל ש-די, התהלך לפני והיה תמים", ומפרש הרמב"ם "והיה תמים" - שיאמין בלבו כי הקב"ה לבדו הוא בעל היכולת... יגזור בלבו שהכל ביד עליון העליונים שהוא א-ל, והוא א-ל שדי עושה טובה שלא היה במזל...".

מכל האומות ששיעבדו את ישראל לא מצאנו אומה הטוענת בעלות על ארץ ישראל חוץ מבני ישמעאל. חז"ל (זוהר וירא ל"ב) גילו לנו פשר הדבר:

נמצאנו למדים שישמעאל תובעים בעלות על ארץ ישראל בזכות האמונה שהם מאמינים בה'. ואכן כל זמן שישראל אינם מתאמצים כנגדם באמונה שלימה, הרי יש מקום לקטרוגו של ישמעאל למנוע מישראל את חזרתם לארץ. אך כוחו של ישמעאל לירש את הארץ הוא רק כשארץ ישראל "ירקה מכל" - כשאינה לישראל בעצמם הזכות לשבת שם. אך בזמן שישראל מתעלים לדרגת ה"מילה", ולמדרגת "והיה תמים" - לדרגת האמונה השלימה הגולמת בקרבה תלות גמורה והתבטלות למקור השפע - אזי זוכים הם בחלקם בארץ, בזכות מה שהבטיח ה' לאברהם בפרשת המילה (בראשית י"ז ח'): "ונתתי לך ולזרעך אחרוך את ארץ מגורך, את כל ארץ כנען באחוזה עולם". והנה אמרו חז"ל (פר"א ל"ב): "עתיד הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידו בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים". וביאור הדברים על פי דרכנו הוא, שאם ישראל לא יתחזקו מעצמם באמונה, יצטרך הקב"ה לעורר אותם לחזור למעלתם. ודוקא על ישמעאל יוטל התפקיד להחזיר עטרה ליושנה. ישמעאל יתבע את חלקו בארץ הקודש, ולא יהיה מוכן לשום ויתורים, שהרי "מגיע" לו זאת - בשכר "אמונתו". הדרך שבה הוא ישתמש להשיג רצונו תהיה בדרך של "פרא אדם", בדרך החורגת מכל מהלך. לכן לא יהיה ניתן להתגונן נגדו

מהו ענינו של אותו גילוי שכינה שהתגלה להגר כדי לבשר לה על הולדת ישמעאל? ומה משמעות השם "באר לחי רואי" המורה על בחינה מיוחדת של גילוי שכינה שהתפרש בדברי חז"ל - "דחמי ולא מתחמיי", שרואה ואינו נראה? ביאור הענין הוא, שאותו באר - שבמקומו התגלה המלאך שבישר על הולדת ישמעאל - הורה על הנקודה שממנה זכה ישמעאל להחשב מזרעו של אברהם, כמ"ש "וגם את בן האמה- לגוי אשימו כי זרעך הוא" (בראשית כ"א י"ג). "באר לחי רואי" נקרא על שם הגילוי שכינה המיוחד שהתגלה בביתו של אברהם והתפשט חוצה - "גם הלום" במדבר שממה. ההתגלות של השכינה להגר הורגה שבצד מסוים ישתייך ישמעאל לגילוי שכינה של בית אברהם, כי גם הוא יפרסם את האמונה בעולם, כדרך שפרסמה אברהם אבינו כמ"ש "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם" (בראשית כ"א ל"ג). ובכן התגלה להגר מלאך הברית על שם הברית שנכרתה עם אברהם והמשיכה גם דרך ישמעאל.

"למה נקרא שמו ישמעאל? שעתיד הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידו בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל שנאמר 'שמע אל ויענם' " (פר"א)

על כך שעתידו בני ישמעאל להביא על ישראל צרות גדולות, ואותן צרות ל"ע, יביאו את ישראל לנאקה וצעקה - "אוי. בדברי חז"ל אלו כלולים ה"כותרות" להבנת הענין, עתה נשתדל להתבונן במשמעותם של הדברים.

49 Antscroll - Stone Clunash
 been hidden (Zohar Chadash). Abraham sent them away while he was still alive, so that they would not contest Isaac's position as his only true heir. Ishmael's status, however, seems to have been different from the other concubine children. From the fact that he participated in Abraham's burial (v. 9), it is apparent that he had not been sent away permanently, as were the others (Malbim).

52 ביאר רש"י (כר סב) "מבוא באר לחי רואי שהלך להביא הגר לאברהם אביו שישאנה".

גראה שיצחק החזיר את הגר, ואף שהגר היתה צרחה של אימו, והיא שגרשה אותה מבית אברהם, בכל זאת ביטל עצמו בפני אביו והכניסה לבית אברהם שראה שזו טובת אביו, שידע שחורה בחשובה ומעשיה מתוקנים ונאים כקטורת, וכיון שהכירה בקדושתו וטהרתו של אברהם דוקא היא מתאימה לו.

53 *Isaac went out to supplicate in the field towards evening and he raised his eyes and saw, and behold! camels were coming. 64 And Rebecca raised her eyes and saw Isaac; she inclined while*

55 על פי האמור נוכל להבין את משמעות אותה בחינה של גילוי שכונה שהתגלה להגר בהקשר של ישמעאל - ירואי - הרואה ואינו נראה, נשתדל לבאר את הענין.

נקדים ונאמר, שתי דרגות של אמונה קיימות בעולם: הכרה שה' עומד לפנינו ומנהיג הכל כרצונו. ואמונה שלא רק יודעים שה' עומד לפנינו אלא שאנו מכירים שאנו עומדים לפני ה'. אמונה מהסוג השני היא לאין שיעור יותר מרובמת מהסוג הראשון של אמונה, כי יש לה מימד של הדדיות. על ידי אמונה זו האדם מתרומם לאותה דרגה עליונה הנקראת "העמידה בפני ה'".

56 ישמעאל משתייך לבחינה הראשונה של אמונה - בחינה של אמונה הנקראת: רואה ואינו נראה, אמונה בהשגחתו יתברך הרואה אותי אך אינו נראה על ידי. שהרי כפי שהתבאר במאמר הקודם האמונה של ישמעאל היא כלי להפקת רצונו.

57 לעומת זאת לאברהם התגלה בחינה עליונה יותר של שכונה. אברהם זכה לגילוי שכונה בחינת בית המקדש, שעליו נאמר "ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה" (בראשית כ"ב י"ד). גילוי השכינה של בית המקדש הוא הדדי - "יראה ויראה, כדרך שבא לראות כך בא ליראות" (חגיגה ב' ע"א). יצחק שעמד את רצונו לרצונו של מקום (בעקדת יצחק ובכל חייו), דבק בעומק הנוסף הנ"ל של אמונה. ובכן יצחק תיקן תפילת מנחה - המורה שגם בעת המילוי האדם מעמיד את עצמו לפני ה', נכנע בפניו, ועוקד אליו את רצונו בבחינת - "יראה ויראה". יצחק לא רק תלה את בטחונו בה' בעת הקשר אלא שהקריב את כל מעשיו לבוראו, בבחינת תפילת המנחה. ובשכר זה זכה יצחק להיות היורש העיקרי של אמונת אברהם - "ואת בריתי אקים את יצחק".

59 *The Art of Jewish Prayer - R. Hirsch - 1898*

God specifically created human beings with physical limitations so that we would not be self-sufficient. He created us with the necessity of praying for our physical and material needs. However, the acquisition of material needs is not supposed to be the only thing that happens when we pray. Prayer has two essential purposes: First, it is to be a vehicle through which we can forge a relationship with God and make Him a reality in our lives rather than an abstract concept. The second purpose of prayer is for us to transform ourselves into more developed people through having to ask God to fulfill our physical and material needs.

- Summary;
- Hagar: Chief disciple of Sarah Imenu Refused to submit her will Lost perspective on Emunah Ketura- repented her ways

על אף כל מה שנאמר, בשבחו של ישמעאל, יצחק היה בנו העיקרי של אברהם אביו ועיקר ממשדך דרכו - "ואת בריתי אקים את יצחק" (שם י"ז כ"א). הסיבה שיצחק נבחר מישמעאל נרמז בפסוק שבו מופיע שוב אותו מקום - באר לחי ראי (המקום השני בתורה ששם זה מופיע). נשתדל לעמוד בע"ה על עמקות הענין.

54 המהר"ל גילה שכל תפילה משתייכת במהותה לזמן שבו היא נתקנה. תפילת שחרית, ענינה התחלה - זוהי התפילה של התחלת היום. בשחר האדם נמצא במצב של חסר, ופונה אל אלוהים שיצליח את דרכו. לעומת זאת, תפילת מנחה היא תפילת ערב וסוף היום - "לפנות ערב". ענינה של תפילה זו היא לעמוד לפני הבורא בעת המלוי והשלמות - בסוף היום - ולשייך את כל הנעשה במשך היום חזרה אליו יתברך.

על פי האמור נוכל להבין את ההבדל בין ישמעאל ליצחק. ישמעאל אומנם נקרא על שם האמונה, הוא נקרא על שם אותה מידה של שומע תפילה שנשמעה תפילת הגר - "כי שמע ה' אל ענין" (בראשית ט"ז י"א). אך אותה תפילה נאמרה בזמן של חסר, מתוך צרה. לעומת זאת יצחק תיקן תפילת מנחה - תפילה שנאמרה במצב של שלימות. וזהו מה שגלתה לנו התורה באומרה - "ויצחק בא מבוא באר לחי ראי" -

יצחק דבק במידת פרסום האמונה. אכן בנוסף על זה "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", יצחק הוסיף עומק נוסף לאותה אמונה ותיקן תפילה בזמן של שלימות, ועקב כך הובדל מישמעאל.

58 זאת עליו לדעת - הקב"ה לא ברא את העולם כדי שהאדם יפנה אליו רק בזמן שחסר לו משהוא, וכל זמן שיש לו כל צורכו הוא ישכח את בוראו. העולם נברא כדי שיהיה צורת אדם היודע את ה' - שנמצא אתו תמיד. וזה עיקר אמונתו וחיונו - לדעת את ה' ולהנהיג את כל מעשיו על פיו, וכמו שהעתיק הרמ"א בתחילת השולחן ערוך "אורך חיים" מהרמב"ם בסוף ספרנו מורה נבוכים (ח"ג נ"ב): "אין ישיבת האדם ותנועתו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיביתו ותנועתו ועסקיו והוא לפני מלך גדול. ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו - והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדיבורו במושב המלך. ומפני זה מי שיבחר בשלמות האנושי ושיהיה איש האלוהים באמת ייעור משנתו וידע שהמלך הגדול החופץ עליו והדבק עמו תמיד הוא גדול מכל מלך בשר ודם... כי תכלית מעשי התורה כולם הוא להגיע אל האדם זה ההפעלות, ר"ל יראתו יתברך ולפחד מדברו...".

- Eliezer: Chief disciple of Avraham Avinu Overcame his personal bias Acted as obedient servant Transformed to status of "blessed"
- Yishmael: Linen: Pride Belief in one G-d Uncontrolled, manipulation of his will as His will Responsive prayer, time of need
- Yitzchak Avinu: Wool: Humility Heir to Avraham Avinu's legacy Subjugated his will to His will Prayer, time of connection
- Lessons: The world is Hashem's plan Loyalty as agents of Hashem Awakening of Emunah counter force to Yishmael Prayer - ability to connect with Hashem